

Γλώσσα Στ' Δημοτικού Λέξεις... Φράσεις... Κείμενα

β' τεύχος

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Άννα Ιορδανίδου , Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Πατρών Νεκταρία Κανελλοπούλου , Εκπαιδευτικός Ελευθερία Κοσμά , Εκπαιδευτικός Βασιλική Κουταβά , Εκπαιδευτικός Παναγιώτης Οικονόμου , Εκπαιδευτικός Κωνσταντίνος Παπαϊωάννου , Εκπαιδευτικός
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Βασιλική Τοκαλίδου , Ομότιμη Καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Όλγα Μούσιου-Μυλωνά , Σχολική Σύμβουλος Ιωάννης Μπάρτζης , Εκπαιδευτικός
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Γιώργος Πισκοπάνης , Σκισσογράφος-Εικονογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους , Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Πέτρος Μπερερής , Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Χρήστος Παπαρίζος , Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Χρήστος Παπαρίζος , Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Γιώργος Πανουτσόπουλος , Εικαστικός καλλιτέχνης
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

Πράξη με τίτλο:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Άννα Ιορδανίδου Νεκταρία Κανελλοπούλου Ελευθερία Κοσμά
Βασιλική Κουταβά Παναγιώτης Οικονόμου
Κωνσταντίνος Παπαϊωάννου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Γλώσσα Στ' Δημοτικού Λέξεις... Φράσεις... Κείμενα

β' τεύχος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 7 η ζωή έξω από την πόλη	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 8 Χριστούγεννα	31
ΕΝΟΤΗΤΑ 9 συσκευές	41
ΕΝΟΤΗΤΑ 10 ατυχήματα	61
ΕΝΟΤΗΤΑ 11 συγγενικές σχέσεις	83
ΕΝΟΤΗΤΑ 12 25η Μαρτίου	99

Ενότητα 7

Η ζωή έξω από την πόλη

Το σκιάχτρο

Το 'ντυσαν με παλιόρουχα και το 'στησαν
στη μέση του μεγάλου χωραφιού για δράκο φύλλακα.
Όμως εκείνο αγαπούσε τα πουλιά κι εμάς
το ίδιο με τους ήλιους τους ηλιόσπορους.
Έτσι, σαν ήρθαν οι σπουργίτες τιτιβίζοντας
και κάθισαν στο τρύπιο του καπέλο,
τους χαμογέλασε πλατιά,
άνοιξε ορθάνοιχτα το στήθος του,
κι οι φίλοι του χτίσανε φωλιά
πλάι στη μεγάλη αχυρένια του καρδιά.

Βούλα Αρβανιτίδη

εικονογράφηση Τίνο Γκαταγάν,
για το βιβλίο *Το σκιάχτρο*, εκδ. Πατάκη

Λέξεις... φράσεις... κείμενα
Γλώσσα

Με τι θα ασχοληθούμε:

- Πώς παρουσιάζουμε πληροφορίες για ένα γεγονός που συνέβη
- Πώς μετατρέπουμε τις ονοματικές σε ρηματικές φράσεις (και αντίστροφα)
- Πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ης, -ης, -ες
- Πώς χρησιμοποιούνται οι κλιτές μετοχές σε -μένος, -μένη, -μένο

Ολική καταστροφή στις καλλιέργειες

Ανυπολόγιστες είναι οι καταστροφές στα εσπεριδοειδή, τις ελιές και τα κηπευτικά κυρίως στην Κρήτη και την Πελοπόννησο, από την κακοκαιρία των τελευταίων ημερών. Ζημιές στα πορτοκάλια καταγράφονται ήδη και στη Θεσπρωτία, ενώ όσοι δεν είχαν προλάβει να μαζέψουν τις ελιές στη Φθιώτιδα και τη Θάσο τώρα, εκτός από τα κατεστραμμένα δένδρα, έχουν χάσει και τη φετινή σοδειά.

Στα Χανιά οι πρώτες εκτιμήσεις δείχνουν πως οι καταστροφές στις καλλιέργειες, στην κτηνοτροφία, αλλιά και στο επαρχιακό και αγροτικό οδικό δίκτυο είναι τεράστιες.

Ζωοτροφές από ελικόπτερο

Τεράστιες καταστροφές έχει προκαλέσει η κακοκαιρία των τελευταίων ημερών στα εσπεριδοειδή και τις ελιές, κυρίως στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη.

Ανάλογη κατάσταση έχει δημιουργηθεί και στο νομό Ρεθύμνου, όπου χιλιάδες αιγοπρόβατα βρίσκονται αποκλεισμένα στον Ψηλορείτη και από προχθές οι νομαρχίες σε συνεργασία με την Πολεμική Αεροπορία ρίχνουν ζωοτροφές από αέρος, προκειμένου να περισωθούν όσα ζώα γίνεται. Χθες το απόγευμα, ελικόπτερο «σούπερ πούμα» πραγματοποίησε επιτυχή προσγείωση στον Ομαλό και πήρε στη Σούδα 29 γυναίκες και παιδιά, κυρίως οικογενειών κτηνοτρόφων, που είχαν

Τεράστιες καταστροφές έχει προκαλέσει η κακοκαιρία των τελευταίων ημερών στα εσπεριδοειδή και τις ελιές, κυρίως στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη.

αποκλεισθεί εκεί και τις τελευταίες ημέρες είχαν περάσει δύσκολες ώρες. Οι άνδρες της Πολεμικής Αεροπορίας κατάφεραν επίσης χθες να εντοπίσουν τέσσερις κτηνοτρόφους που είχαν δηλωθεί ως αγνοού-

Ενότητα 7

Η ζωή έξω από την πόλη

μενοι στην ευρύτερη περιοχή του χωριού Καλλιδικράτης, στα Σφακιά.

Στο Ρέθυμνο, η ηλεκτροδότηση είχε αποκατασταθεί σε όλες τις περιοχές του νομού λίγο πριν από τα μεσάνυχτα προχθές, αλλά και εκεί οι ζημιές στις καλλιέργειες είναι ανυπολόγιστες, κυρίως στις Σείσες και το Φόδελε. Όπως επισημαίνεται από τις Διευθύνσεις Γεωργίας των νομαρχιών της Κρήτης, το πρόβλημα είναι διπλό: δεν έχουν καταστραφεί μόνον οι σοδειές, αλλά

και τα ίδια τα δένδρα, που είτε έσπασαν από το βάρος του χιονιού και του καρπού τους είτε «κάπκαν» από τον πάγο.

Η κατάσταση όμως δεν είναι καλύτερη στην Πελοπόννησο, αφού στο μεγαλύτερο μέρος τους οι καλλιέργειες των εσπεριδοειδών έχουν υποστεί μεγάλες ζημιές. Μόνο στη Λακωνία, τουλάχιστον το 50% της παραγωγής πορτοκαλιών έχει «καεί» από τον πάγο και μάλιστα εκτιμάται πως φέτος ίσως δε γίνουν εξαγωγές.

εφημερίδα *Τα Νέα*, 9/1/02 (διασκευή)

1. Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα άρθρο εφημερίδας που μας παρουσιάζει μια είδηση. Ποιες είναι οι βασικές πληροφορίες που μας δίνει; Θα τις βρείτε απαντώντας τις ερωτήσεις:

- α. Για ποιο θέμα μιλάει το άρθρο;
- β. Πού και πότε συνέβη το γεγονός;
- γ. Ποια είναι η σημασία του γεγονότος και ποιους σοβαρούς κινδύνους δημιούργησε;
- δ. Με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκαν οι κίνδυνοι;

2.α. Πώς, κατά τη γνώμη σας, μπορεί να επηρεάσει τη ζωή των κατοίκων ένα τέτοιο γεγονός μακροπρόθεσμα, δηλαδή για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα;

β. Ποια είναι, λοιπόν, τα συμπεράσματα που μπορείτε να βγάλετε για τη ζωή μακριά από τα μεγάλα αστικά κέντρα, δηλαδή στο χωριό και κοντά στη φύση; Ποιες δυσκολίες ή καθημερινά προβλήματα νομίζετε ότι αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι αυτών των περιοχών;

Λέξεις... φράσεις... κείμενα

Γλώσσα

3. Αν ξεφυλλίσουμε οποιαδήποτε εφημερίδα, «το μάτι μας πέφτει» στους **τίτλους των άρθρων**, που δίνουν συνήθως το βασικό θέμα της είδησης. Παρατηρήστε ότι ο τίτλος αυτού του άρθρου είναι τυπωμένος διαφορετικά από το υπόλοιπο κείμενο. Ποιες διαφορές βλέπετε και γιατί, κατά τη γνώμη σας, συμβαίνει αυτό;

4. Πολλά άρθρα συχνά συνοδεύονται από φωτογραφίες. Κοιτάξτε τη φωτογραφία που υπάρχει στο άρθρο. Ποια πληροφορία της είδησης απεικονίζεται; Διαβάστε και τη **λεζάντα**, δηλαδή το μικρό κείμενο που σχολιάζει ή περιγράφει τη φωτογραφία και βρίσκεται κάτω από αυτή.

5. Ο δημοσιογράφος, μόλις τελείωσε το άρθρο, έψαξε να βρει τον κατάλληλο τίτλο. Για να τραβήξει το ενδιαφέρον του κοινού, δε χρησιμοποίησε ρήμα στον τίτλο, αλλά μια ονοματική φράση που δε φανερώνει ποιος και πότε έκανε κάτι. Έγραψε λοιπόν:

«Ολική καταστροφή στις καλλιέργειες».

Για το ίδιο θέμα διαβάζετε στις εφημερίδες ένα άρθρο με τίτλο: **«Υποβολή αιτήσεων από τους αγρότες για αποζημιώσεις».** Τι θα έγραφε ο δημοσιογράφος, αν ήθελε να τονίσει ποιος κάνει την ενέργεια και πότε;

Συμπληρώστε: «Οι αγρότες .....».

Ενότητα 7

Η ζωή έξω από την πόλη

6. Στο άρθρο συναντήσαμε το επίθετο **επιτυχής**. Ας θυμηθούμε πώς κλίνονται τα επίθετα σε **-ns, -ns, -es** συμπληρώνοντας τον πίνακα.

Ενικός αριθμός			
Όνομ.	ο επιτυχής	η επιτυχής	το
Γεν.	του	της	του
Αιτ.	τον	την	το επιτυχές
Κλητ.			
Πληθυντικός αριθμός			
Όνομ.	οι	οι επιτυχείς	τα
Γεν.	των επιτυχών	των	των
Αιτ.	τους	τις	τα
Κλητ.			

Αντί για επίθετα, χρησιμοποιούμε αρκετές φορές **κλιτές μετοχές**, για παράδειγμα: **επιτυχημένος** αντί για **επιτυχής**. Οι μετοχές αυτές προέρχονται από ρήματα αλλά έχουν **λειτουργία επιθέτου**: συνοδεύουν ουσιαστικά και τους δίνουν μια ιδιότητα. Επίσης, μπορεί να σχηματίζουν και επίρρημα, π.χ. **επιτυχημένα**. Άλλα παραδείγματα: **δυστυχημένος** (αντί για **δυστυχής**), **ευτυχημένος** (αντί για **ευτυχής**), **συνηθισμένος** (αντί για **συνήθης**).

7. Στο παρακάτω κείμενο μπορείτε να συμπληρώσετε τα γράμματα που λείπουν στις μετοχές; Μετά, βρείτε από ποια ρήματα προέρχονται και σκεφτείτε ποιες έχουν λειτουργία επιθέτου:

Ο κόσμος ήταν συγκεντρ...μένος στην πλατεία του χωριού. Ακόμα και από τα πιο απομακρ...μένα σπίτια του χωριού είχαν έρθει ντυμένοι με τα καλά τους οι χωρικοί. Τα πρόσωπα φάνοιαν πρόσχα, σχεδόν ευτυχ...μένα. Τα βλέμματα όλα ήταν στρα...μένα στο Δημαρχείο. Σε λίγο, στο άνοιγμα της πόρτας φάνηκε το τιμώμενο πρόσωπο, ένας φημ...μένος επιστήμονας, προσκεκλ...μένων των αρχών του χωριού.

Λέξεις... φράσεις... κείμενα
Γλώσσα

8. Μετά την κακοκαιρία, το Υπουργείο Γεωργίας εξέδωσε ανακοίνωση για να ενημερώσει τους αγρότες. Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις από τον πίνακα που ακολουθεί. Μην ξεχάσετε να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές.

ηλεκτροδότηση, αποζημίωση, παραγωγή, θερμοκήπιο, εσπεριδοειδές, χιονόπτωση, καλλιέργεια, αγρότης

Ανακοίνωση

Το Υπουργείο Γεωργίας, μετά τις πρόσφατες ..... που έπληξαν πολλές περιοχές της χώρας και επέφεραν καταστροφές στις ..... και κυρίως στα ..... του νομού Λακωνίας, ανακοινώνει τα ακόλουθα μέτρα:

- Θα δοθούν έγκαιρα οι ..... στους ..... των οποίων η ..... καταστράφηκε.
- Η Αγροτική Τράπεζα θα χορηγήσει ειδικά δάνεια για να διορθωθούν οι ζημιές στα ..... που γκρεμίστηκαν από το χιόνι.

Παράλληλα, σε συνεργασία με τη ΔΕΗ, γίνεται προσπάθεια να αποκατασταθεί έγκαιρα η ..... στις περιοχές που έχουν πληγεί.

Ενότητα 7

Η ζωή έξω από την πόλη

9. Η χώρα αντιμετωπίζει ένα μεγάλο κύμα κακοκαιρίας και τα προβλήματα είναι πολλά στις διάφορες γεωγραφικές περιοχές. Ως δημοσιογράφοι, έχετε συγκεντρώσει ορισμένες πληροφορίες για την κατάσταση και τις έχετε καταγράψει στον ακόλουθο πίνακα. Φροντίστε να βρείτε και τις υπόλοιπες:

ποιο είναι το γεγονός;	πλημμύρες	θαλασσοταραχή	κατολισθήσεις
πού συνέβη;	Αθήνα	Αιγαίο πέλαγος	ορεινά χωριά Ηπείρου
πότε συνέβη;	χτες το βράδυ	όλη την περασμένη εβδομάδα	χτες το απόγευμα
ποιοι σχετίζονται με αυτό;	κάτοικοι νοτιών προαστίων	κάτοικοι Κυκλάδων	κάτοικοι χωριών
πώς συνέβη; (αίτια - συνθήκες)			
ποια είναι η έκταση, η σπουδαιότητά του;			
ποιους σοβαρούς κινδύνους δημιούργησε το γεγονός;			
με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκαν οι πιο σοβαροί κίνδυνοι;			

Αφού συγκεντρώσατε, λοιπόν, όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, είναι ώρα να ετοιμάσετε το άρθρο σας για το αυριανό φύλλο της εφημερίδας. Εκτός από τα γεγονότα, είναι χρήσιμο να πείτε και τη δική σας άποψη, πώς βλέπετε δηλαδή εσείς όσα έγιναν. Στον τίτλο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ονοματική φράση. Στο τέλος, ελέγξτε αν έχετε παρουσιάσει αναλυτικά την είδηση, με όλες τις λεπτομέρειες που συγκεντρώσατε.

Με τι θα ασχοληθούμε:

- Πώς περιγράφουμε χώρους που μας κάνουν να νιώθουμε έντονα συναισθήματα
- Πώς μιλάμε κυριολεκτικά ή μεταφορικά για κάτι
- Πώς ξεχωρίζουμε μια απλή από μια επαυξημένη πρόταση

Τριάντα εννιά καφενεία και ένα κουρείο

Η πολύτιμη σχέση με τον παππού μου μου άνοιξε τον δρόμο μιας ιδιαίτερης αγάπης για τα καφενεία. Το χωριό μου τότε είχε πολλά και ωραία καφενεία.

«Άντε να πάμε στον καφενέ» έλεγε ο παππούς και μου έκλεινε πονηρά το μάτι.

Συχνά με έπαιρνε μαζί του και μου έδινε τα λουκούμια όταν κέρδιζε τους φίλους του στην πρέφα. «Πάμε στον λουκουμέ» έλεγα εγώ από μέσα μου και γελούσα και χαιρόμουν με το αστείο μου, σαν την παροιμία που λήει «Γιάννης κερνά, Γιάννης πίνει». Για μένα λοιπόν τα καφενεία του χωριού μου ήταν μεγάλα λουκούμια με παράθυρα που είχαν θέα προς τη θάλασσα και ωραία μαρμάρινα τραπέζια. Άλλα καφενεία είχαν χρώμα και γεύση τριαντάφυλλου, άλλα πράσινης μέντας και άλλα ήταν κεκριμπαρένια και μοσχοβολούσαν μέλι και κερί. Όμως όλα τα λουκούμια-καφενεία μύριζαν στο βάθος τους καφέ και ούζο και γαρίδες με ντομάτα.

Στον Μόλυβο δεν έχει πια ούτε ένα καφενείο. Όταν τα βράδια του καλοκαιριού μαζεύουν την τουριστικήπραμάτεια και κλείνει η αγορά, βγαίνω απ' το παραθυράκι του μισαλού μου και φέρνω έναν χειμώνα όλο γούστο.

Η μάνα μου μόλις σιδέρωσε τις πετσέτες του μαγαζιού μας κι εγώ τις παίρνω ζεστές ζεστές και τις πηγαίνω στο κουρείο του πατέρα μου.

Τα χέρια του μυρίζουν κοιλόνια, τα μάτια του στολίζουν την αγορά. Το κουρείο μας καθαρό, μυρωδάτο, αρχοντικό, με τα παλιά καρυδένια έπιπλα και τους μεγάλους καθρέφτες. Μέσα τους βλέπω το λιμάνι, τις τράτες, το ηλιοβασίλεμα.

Τότε με κατακλύζει μια μυρωδιά από κοιλόνια, καφέ και αθερίνα τηγανητή. Τα κουκουλώνει όλα γλυκά, αθόρυβα.

Μέσα στη νύχτα και στη μυρωδιά ξεφυτρώνουν και πάλι τα λουκούμια-καφενεία μου. Καθαρίζω την άχνη τους και αναγνωρίζω τα μαρμάρινα τραπέζια, τα ποτηράκια του ούζου,

Ενότητα 7 Η ζωή έξω από την πόλη

τα μικρά κανονάκια του κονιάκ, τα πιατέλια με τους μεζέδες και τα ψωμάκια αντίδωρα.

Ακούω τους χτύπους των χεριών στο χαρτοπαίγνιο, τις ζαριές και τις μουσικές παρηγοριές απ' το τζουκμπόξ...

Εξάιρεση οι Κυριακές με τις γυναίκες, περιποποιημένες, αρωματισμένες, με κόκκινα κραγιόν και άσπρα κολλιεδάκια, σε οικογενειακές εξόδους, υποβρύχιες γλυκές κοινωνίες βανίλιας μέσα στα λουκούμια-καφενεία μου.

Γλείφω την άχνη απ' τα χείλη μου. Σκουπίζω και τα υπολείμματα που έπεσαν στο γαλάζιο φουστανάκι μου. Τα φώτα στους δρόμους χαμηλώνουν. Δώδεκα, μεσάνυχτα. Πρέπει να γυρίσω στο σπίτι. Είναι αργά.

Παίρνω βιαστικά άχνη από το χάρτινο κουτί των λουκουμιών, ρίχνω μπόλικη στα τζάμια, στις πόρτες,

στα παράθυρα, στα κεραμίδια, στους πέτρινους τοίχους, να τα κρύψω, να τα κρύψω τα λουκούμια-καφενεία μου. Να μην τα δει κανείς. Κανείς να μη μου τα πάρει.

Φωτεινή Φραγκούλη, *39 καφενεία και ένα κουρείο*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999

Λέξεις... φράσεις... κείμενα

Γλώσσα

1. Βρείτε πληροφορίες από την περιγραφή που διαβάσατε και προσπαθήστε να απαντήσετε:

- α. Πού βρίσκονταν τα καφενεία;
- β. Πώς ήταν τα καφενεία (εξωτερική όψη και εσωτερικοί χώροι);
- γ. Ποιους συναντούσε κανείς στα καφενεία τις καθημερινές και ποιους τις Κυριακές; Τι έκαναν;
- δ. Ποιο πρόσωπο έκανε τη συγγραφέα να αγαπήσει τα καφενεία; Πώς χαρακτηρίζει τη σχέση της με το πρόσωπο αυτό;
- ε. Πού ήταν το κουρείο του πατέρα της και πώς ήταν εσωτερικά;

2. Γιατί η Φωτεινή Φραγκούλη αποκαλούσε τον καφενέ «λουκουμέ»;

Πώς νομίζετε ότι ένιωθε κάθε φορά που βρισκόταν σε καφενείο; Βρείτε στην πρώτη παράγραφο συγκεκριμένες λέξεις ή φράσεις που μιλάνε για τα συναισθήματά της.

3. α. Η συγγραφέας χρησιμοποιεί το **πρώτο ενικό πρόσωπο** και γενικά **φράσεις** και **λέξεις που μιλάνε για τις αναμνήσεις της** από τους ανθρώπους και τα καφενεία του Μόλυβου (η σχέση με τον παπού μου..., μου έδινε λουκουμία, με έπαιρνε μαζί του, για μένα...).

Μπορείτε να βρείτε κι άλλες λέξεις ή φράσεις με τις οποίες μιλάει για την προσωπική της διάθεση; Ποια νομίζετε ότι είναι η διάθεση αυτή (σοβαρή, κωμική, νοσταλγική, ειρωνική, μελαγχολική...);

β. Το κείμενο είναι γεμάτο από **εικόνες** που έχουν σχέση με τις αισθήσεις μας, π.χ.:

Τα καφενεία είχαν θέα προς τη θάλασσα και ωραία μαρμάρινα τραπέζια. (οπτική)

Ακούω τις μουσικές παρηγοριές απ' το τζουκμπόξ. (ακουστική)

Μοσχοβολούσαν μέλι και κερί. (οσφρητική)

Γλείφω την άχνη από τα χείλη μου. (γευστική)

Μπορείτε να βρείτε μερικές ακόμα από το κάθε είδος;

Στο κείμενο συχνά η γλώσσα χρησιμοποιείται **μεταφορικά** και όχι **κυριολεκτικά**. Για παράδειγμα, η συγγραφέας λέει ότι *τα καφενεία είχαν χρώμα και γεύση τριαντάφυλλου ή πράσινης μέντας*. Έτσι, «μεταφέρει» ιδιότητες των λουκουμιών στα καφενεία και μας πληροφορεί καλύτερα για το τι σημαίνουν γι' αυτή και μόνο τα παλιά καφενεία του τόπου της.